

Co s tím můžeme dělat jako jednotlivci

Podporovat zaměstnanecké a občanské iniciativy v chudých zemích, které postrádají technické, finanční i právní prostředky, jako to pomohlo v Indii v Kerale, kde Coca-Cola způsobila nedostatek vody ve studních zemědělců (www.indiaresource.org).

Podporovat kampaně, které se zveřejňováním problémů, o nichž nás reklama neinformuje, snaží přimět společnosti a vlády ke změně. Nástrojem kampaně může bojkot jako spotřebitelská iniciativa (www.ethicalconsumer.org, www.killercoke.org)

Nakupovat zodpovědně místní produkty, u nichž víme, že podporujeme svoji lokalitu. Možností nabízejí například spotřebitelská družstva (<http://akcepriroda.cz/banka>).

Volit etické bankovníctví, které zaručuje, že peníze klienta budou investovány sociálně a environmentálně zodpovědně (www.febea.org).

Volit certifikované produkty:

FSC	MSC	Fairtrade
Iniciativa, která původně vznikla za účelem ochrany pralesa v Jižní Americe. Dnes usiluje o šetrné lesní hospodaření všech druhů lesa. Produkty ze dřeva z certifikovaných lesů jsou označeny logem FSC. www.czechfsc.cz www.fsc.org/en	Iniciativa vznikla jako snaha řešit problém přelovení moří. Usiluje o udržitelný rybolov. Řeší globální problém přelovení některých ryb. Splnění standardů zaručuje spotřebiteli modrá ekoznačka MSC. http://eng.msc.org	Účastníci Fair Trade usilují o spravedlivější obchodní praxi při obchodu se zeměmi globálního Jihu. Zaručuje je certifikace Fairtrade. Týká se to nejčastěji výrobků jako káva, čaj, cukr, kakao, banány či bavlna. Dodržování standardů kontrolují nezávislí inspektoři. www.fairtrade.net www.fairtrade.cz

Kritika korporací vedla ke vzniku „společenské odpovědnosti firem“, ne každé sázení stromků manažery je ale projevem zodpovědnosti firmy.

Základní pravidla, aby byla společenská odpovědnost firem důvěryhodná:

- ✓ existující kodex či stanovená pravidla chování, které vznikly z dialogu všech zainteresovaných stran (zaměstnanců, spotřebitelů, vlád apod.)
- ✓ fungující systémy řízení v rámci firmy, které je mohou naplňovat
- ✓ otevřené a komplexní zveřejňování informací
- ✓ nezávislý monitoring a verifikace třetí stranou: www.responsibility.cz, www.eps.cz, www.corpwatch.org

Vytvořila Společnost pro Fair Trade v roce 2008 v rámci dílny „Coca-colonizace“ z cyklu „Svět v nákupním košíku“. Více na www.svetvnakupnimkosiku.cz a www.fairtrade.cz. Podpořilo MŠMT.

Coca-colonizace

O nadnárodních společnostech (nejen) v rozvojových zemích

Věděli jste...

- ... proč všichni na světě znají Santa Clause?
- ... proč jsou na většině škol automaty na Coca-Colu?
- ... že mezi stovkou největších ekonomických aktérů na světě je 42 společností a pouze 58 států?
- ... že společnosti Google, UPS, Microsoft, Nike a další se v Číně pokoušejí blokovat zákon na zlepšení pracovních podmínek dělníků?

Proč známe perfektně značky výrobků, ale nevíme, kdo je vlastní?

- Značka je důležitější než produkt. Některé firmy dnes investují mnohem více peněz do reklamy a marketingu než do samotné výroby, takže jsme jejich značkami obklopeni všude.
- V roce 2006 byla do reklamy na světě investována 4x větší částka než do rozvojové pomoci chudým zemím.
- Reklama ovlivňuje kulturu. Např. Santa Claus – reklamní postavička z 30. let – vystupuje v mnoha pohádkách.
- Díky **fúzím** a **akvizicím** společnosti spojují a mění jména a obchodováním s akciemi se stále mění akcionáři (vlastníci).
- Už nelze říci, že Figaro a Orion jsou české značky, protože byly koupeny americkou Kraft Foods a švýcarským Nestlé.
- **Holdingové společnosti a fondy** samy nevyrábějí, jen vlastní akcie jiných společností. Majitel akcie tak ani nemusí vědět, co společnost dělá. Podílníci jsou zase neznámí spotřebitelům.

Nadnárodní obchodní společnosti jsou hlavními aktéry ekonomické globalizace, jako takové ovlivňují životy milionů lidí, stojí tedy za to hledat na podobné otázky odpověď.

Co je obchodní společnost?

Obchodní společnost je právnická osoba, která má práva a povinnosti (může vlastnit majetek, podávat žalobu, musí platit daně), ty jsou však oddělené od aktivit jejích vlastníků.

Omezené ručení – podílníci společnosti – akcionáři – nejsou zodpovědní za žádné škody nebo dluhy, které společnost učiní. Jediné, co riskují, je jejich počáteční investice do společnosti.

Trvalá existence – obchodní společnosti jsou nezávislé na existenci svých konkrétních podílníků nebo zaměstnanců. Pokud je někdo koupí a původní firma zanikne, její práva a povinnosti přecházejí na nového vlastníka.

Globalizace umožnila vyrůst nadnárodním obchodním společností, které působí přes hranice států

- dvě společnosti kontrolují 51 % světového obchodu s banány
- pět největších výrobců automobilů zodpovídá za téměř 60 % prodeje motorových vozidel ve světě
- čtyři nadnárodní společnosti ovládají kolem 80 % globálního trhu s pesticidy

Kvůli **koncentraci tržní síly** mají korporace větší vliv na ovlivňování pravidel obchodu než mnohé státy.

Srovnání zisků společností		
Společnost	Roční zisk v dolarech	Rozpočet státu
1. Exxon Mobil	36 miliard	ČR, Nový Zéland či Thajsko
2. banka Citigroup	25 miliard	Alžírsko, Egypt či Malajsie
3. Microsoft	12 miliard	Slovensko, Peru či Kazachstán
4. Coca-Cola	7,25 miliard	Bolívie, Nepál a Albánie dohromady

Korporace a státy

Stát vytváří právní prostředí a infrastrukturu pro fungování obchodních společností, společnosti zaměstnávají jeho občany a spoluvytvářejí jeho ekonomiku.

Nadnárodní společnosti mají zpravidla společný zájem na snižování nákladů:

- aby platily co nejnižší daně
- aby mohly snadno nabírat i propouštět zaměstnance
- aby nebyly příliš svazovány byrokracií, environmentálními, technickými, zdravotními a dalšími požadavky
- aby mohly využívat kvalitní infrastrukturu apod.

Státy mezi sebou soupeří o přízeň investorů tím, že ustupují ze svých požadavků upravováním zákonů ve prospěch korporací.

- ✓ Mezi lety 2001 až 2003 klesly v USA daně z příjmu odváděné státem o 21 %, přičemž zisk společností vzrostl za stejné období o 26 %.
- ✓ Investiční pobídky ČR pro firmu Barum Continental dosáhly nákladu 15 milionů na vznik jednoho pracovního místa, ačkoli běžně dosahují 1,6 milionů.

Firmy ušetří a náklady přecházejí na státy a jejich občany:

- ✓ Coca-Cola stála před soudem kvůli vraždám odborářů v Kolumbii.
- ✓ Společnost Shell Oil byla obžalována, že s jejím vědomím a podporou byli v Nigerii popraveni lidé.
- ✓ Společnost Dole byla po třiceti letech shledána vinnou úmyslným ublížením na zdraví dělníků v Nikaragui.
- ✓ 60 % z 500 největších společností bylo nařčeno z kriminálního chování. Proč velké firmy často nejednají zodpovědně?

Protože...

- ✓ je těžké někomu prokázat odpovědnost za škodu způsobenou firmou
- ✓ společnost si může dovolit vést soudní řízení dlouho
- ✓ po potrestání odpovědné osoby funguje společnost dál; zaplatit pokutu je někdy výhodnější než postupovat podle práva; většina pochybení projde s pokutou

Lidé v chudých zemích jsou vůči korporacím zranitelnější než v zemích bohatých

Firmy se snaží výrobu přenášet do zemí s nejlevnější pracovní silou, své produkty prodávat v zemích s co nejvyšší kupní silou a daně z podnikání platit v zemích s největšími daňovými úlevami.